

Проблеми, свързани с противоречива съдебна практика на български съдилища в производства по взаимно признаване.

Конференция „Наказателноправни въпроси в аспекта на практиката на Съда на ЕС и ЕСПЧ“
София, 24.10.2025 г.

ОТКАЗ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЕЗА

Чл. 40, ал. 1, т. 5 ЗЕЕЗА

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

- ЧЛ. 4, Т. 7 ОТ РАМКОВО РЕШЕНИЕ 2002/584/ПВР (РР ЗА ЕЗА)
- „КЛАСИЧЕСКО“ ОСНОВАНИЕ ЗА ПОСТАНОВЯВАНЕ НА ОТКАЗ ЗА ЕКСТРАДИРАНЕ – ЧЛ. 4, Т. 7 КТОЛ; ДВУСТРАННИ ДОГОВОРИ
- ОТНОСИТЕЛНО ОСНОВАНИЕ ЗА ОТКАЗ
- ЦЕЛ – ГАРАНТИРАНЕ НА ПРАВНАТА СИГУРНОСТ В АСПЕКТА НА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА КОНФЛИКТ НА ЮРИСДИКЦИИ
- КРИТЕРИИ ЗА ПРИЛАГАНЕ: ЕФЕКТИВНОСТ НА НАКАЗАТЕЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО – МЕСТОНАХОЖДЕНИЕ НА ДОКАЗАТЕЛСТВА, НАПРЕДНАЛОСТ НА ПРОИЗВОДСТВОТО, ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ НА НАКАЗАНИЕТО В НАЙ-ГОЛЯМА СТЕПЕН, ВЪЗМЕЗДЯВАНЕ НА ПОСТРАДАЛИТЕ

ОТКАЗ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЕЗА

Чл. 40, ал. 1, т. 5 ЗЕЕЗА

ПРИЛОЖЕНИЕ НА КРИТЕРИИТЕ ПРИ РЕШЕНИЯ ЗА ПРЕДАВАНЕ

- Р. № 360/30.08.2016 г. по н. ч. д. № 933/2016 г. САС, НО, 3 състав:

„В конкретния случай действително, престъпленията, за които се иска предаване, са започнали на територията на Република България, но цялостната престъпна дейност и нейното довършване е реализирано в Република Гърция. Правилно е взето предвид и това, че видно от Е., гръцките власти разполагат с повече информация и са събрали в много по-голям обем доказателства за извършените престъпления, установени са и съучастниците, докато наказателното производство в Република България е в началната си фаза“.

- Р. № 50/20.01.2022 г. по н. ч. д. № 3093/2021 г. СГС, НО, 34 състав:

„...доколкото във ФРГ е вече образувано и се води наказателно производство срещу него и се касае до престъпления, довършени в Германия спрямо немски граждани, т.е. цялостната престъпна дейност е в значителна степен свързана с тази чужда държава, няма разумна причина да се счита, че хипотетично провеждане на разследване в България трябва да е основание да се откаже предаването на израелския гражданин (искано лице) на немските власти“.

- Р. № 685/02.11.2022 г. по н. ч. д. № 4258/2022 г. СГС, НО, 23 състав:

„... не са налице основания за отказ за изпълнение ..., независимо че като едно от местата на извършване на престъплението е отразена територията на гр. София..., тъй като „видно от цитираното по-горе описание, измамите са били извършвани посредством отдалечен достъп между дееца и жертвите, а жертвите са изключително и само граждани на ФРГ, съответно там са настъпили и вредите“.

Р. № 289/29.04.2020 г. по н. ч. д. № 1200/2020 г. на СГС; Р. № 261/10.04.2020 г. по н. ч. д. № 1199/2020 г. на СГС; Р. № 286/07.12.2021 г. по н. ч. д. № 3091/2021 г. на СГС; Р. № 113/06.10.2022 г. по в. ч. н. д. № 394/2022 г. на АС – Пловдив; Р. № 86/11.05.2023 г. по в. ч. н. д. № 191/2023 г. на АС – Пловдив; Р. № 175/19.06.2023 г. по ч. н. д. № 593/2023 г. на ОС – Бургас

ОТКАЗ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЕЗА

Чл. 40, ал. 1, т. 5 ЗЕЕЗА

ПРИЛОЖЕНИЕ НА КРИТЕРИИТЕ ПРИ ОТКАЗИ ЗА ПРЕДАВАНЕ

- Р. № 339/10.05.2023 г. по н. ч. д. № 4069/2022 г. СГС, НО, 15 състав:

„Разследването на територията на Република България на възведените в заповедта престъпления би разполагало с далеч по - голяма оперативност от престъплението са нарушени обществени отношения, които са значими за българската държава, която е в състояние сама да реализира наказателната си политика и да постигне репарирание на нарушеното статукво. Предаването на исканото лице на немските съдебни власти не би допринесло за разкриване на обективната истина по един решаващ начин, като в случая по - важно е участието му в един наказателен процес в Република България и евентуалното му наказване за постигане целите на наказанието, установени в чл.36 от Наказателния кодекс на Република България; ...за цялостно и ефективно разследване на конкретното престъпление, с оглед трансграничната му специфика, следва да се отдаде приоритет на наказателната юрисдикция на изпълняващата държава“.

- Р. № 88/29.01.2025 г. по н. ч. д. № 2945/2022 г. СГС, НО, 24 състав:

„ Суверенно право е на всяка държава да осъществи чрез своите разследващи органи наказателно преследване спрямо извършителите на деяния на нейна територия и същото не може да бъде дерогирано под никаква форма. българската държава... е в състояние и сама да реализира наказателна политика при наличие на доказателства за извършени престъпления, респ. да постигне репарирание на очевидно нарушената правна сигурност.... за цялостно и ефективно разследване на конкретното престъпление, с оглед трансграничната му специфика, следва да се отдаде приоритет на наказателната юрисдикция на изпълняващата държава и да се запази и да не се допуска накърняването на нейното суверенно право.“

- Р. № 246/29.09.2023 г. по н. ч. д. № 996/2023 г. на ВОО; Р. № 645/31.08.2023 г. по н. ч. д. № 4653/2023 г. на СГС; Р. № 420/3.07.2024 г. по н. ч. д. № 3001/2024 г. на СГС

„престъплението, по данни от молящата държава, е извършено изцяло на територията на Р. България, като е приложима разпоредбата на чл. 3 НК, т. е. за престъпление, извършено на територията на Р. България се прилага българският Наказателен кодекс“.

- Р. № 213/1.04.2024 г. по н. ч. д. № 1738/2024 г. на СГС; Р. № 344/31.05.2024 г. на СГС по н. ч. д. № 2845/2024 г.; Р. № 389/19.06.2024 г. по н. ч. д. № 1838/2024 г. на СГС

„... според чл. 4, ал. 1 от НК, разпоредбата на чл.3, ал.1 се прилага и по отношение на българските граждани и за извършените от тях престъпления в чужбина“.

ОТКАЗ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЕЗА

Чл. 40, ал. 1, т. 5 ЗЕЕЗА

ПРОБЛЕМИ ОТ
ПРОТИВОРЕЧИВАТА ПРАКТИКА

- /НЕ/ВЪЗМОЖНОСТ ЗА УЕДНАКВЯВАНЕ?
- НАКАЗУЕМОСТ?
- ПРИЗНАТИ И ПРИЕТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ ПРИСЪДИ: Р. № 482/25.06.2025 г. по ч. н. д. 3917/2025 г. на СГС; Р. № 117/24.06.2025 г. по ч. н. д. 854/2025 г. на ВОС; Р. № 232/25.09.2024 г. по ч. н. д. 972/2024 г. на ВОС; Р. № 440/11.07.2024 г. по ч. н. д. 3170/2024 г. на СГС; Р. № 360/4.06.2024 г. по ч. н. д. 3088/2024 г. на СГС ...
- УПО: О. № 5066/24.10.2024 г. по ч. н. д. 6168/2024 г. на СГС; О. № 4348/2.10.2024 г. по ч. н. д. 3925/2024 г. на СГС; О. № 5388/13.11.2024 г. по ч. н. д. 4865/2024 г. на СГС; О. № 5049/2.11.2023 г. по ч. н. д. 5968/2023 г. на СГС; О. № 892/14.08.2025 г. по ч. н. д. 928/2025 г. на ВОС; О. № 271/17.07.2025 г. по ч. н. д. 358/2025 г. на КОС; О. № 272/25.04.2025 г. по ч. н. д. 370/2025 г. на ПзОС....

ОТКАЗ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЕЗА И ПРИЕМАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАКАЗАНИЕТО

Чл. 40, ал. 1, т. 4 ЗЕЕЗА

ЗЕЕЗА:

Чл. 40. (1) Окръжният съд може да откаже изпълнение на Европейска заповед за арест, когато:

.....

4. исканото лице живее или е постоянно пребиваващо в Република България, или е български гражданин и е осъдено за деяние, което съставлява престъпление по българския закон, и българският съд приеме да се приведе в изпълнение от прокурора наказанието лишаване от свобода или мярката, изискваща задържане на лицето, наложени от съда на издаващата държава членка, като в тези случаи се прилага чл. 29, ал. 2 от ЗПИИСАННЛСМВЛС.

ЗПИИСАННЛСМВЛС:

Чл. 29. (1) Когато е издадена Европейска заповед за арест за изпълнение на наказание лишаване от свобода или на мярка, включваща задържане, и издирваното лице пребивава или се намира на територията на Република България, или е български гражданин, компетентният съд може да реши да изпълни наказанието или мярката съгласно българското законо

(2) Български гражданин или лице, пребиваващо на територията на Република България, предадено на друга държава членка на основание на Европейска заповед за арест за провеждане на наказателно производство след предоставени гаранции за връщане, се връща по реда на този закон.

(3) Решението по ал. 1 следва да бъде взето не по-късно от 30 дни от получаване на искането по реда на чл. 44, ал. 8 - 13 от Закона за екстрадицията и Европейската заповед за арест.

ЗЕЕЗА:

Чл. 44.

.....

(8) (Нова - ДВ, бр. 52 от 2008 г., доп. - ДВ, бр. 55 от 2011 г.) В случаите по чл. 40, ал. 1, т. 4 съдът приема да се приведе в изпълнение наказанието лишаване от свобода или мярката, изискваща задържане на лицето.

(9) (Нова - ДВ, бр. 52 от 2008 г.) След постановяване на решението съдът служебно се произнася по мярката за неотклонение, която е в сила до приключване на процедурата по привеждане в изпълнение на наказанието лишаване от свобода или на мярката, изискваща задържане на лицето.

(10) (Нова - ДВ, бр. 52 от 2008 г.) След влизането в сила на решението по ал. 8 съдът изпраща препис от него на съответната окръжна прокуратура по местонахождението на лицето.

(11) (Нова - ДВ, бр. 52 от 2008 г.) Окръжният прокурор внася предложение пред съответния окръжен съд по местонахождението на лицето, като съдът разглежда предложението по реда на чл. 457, ал. 2 - 5 от Наказателно-процесуалния кодекс.

ОТКАЗ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЕЗА

Чл. 40, ал. 1, т. 4 ЗЕЕЗА

ИЗПЪЛНЕНИЕ:

ЗПИИСАННЛСМВЛС

или

чл. 457, ал. 2 и сл. НПК?

- 22.06.2023 г. влиза в сила присъда на съд в Швеция, с която българският гражданин RT е осъден на 2 години лишаване от свобода за извършено престъпление „изнасилване“ съгласно глава 6, чл. 1, ал. 1 от Наказателния кодекс на Кралство Швеция;
- 21.12.2023 г. – в СГС е образувано производство за изпълнение на ЕЗА, издадена от Швеция за предаване на RT за изпълнение на наказанието;
- 3.01.2024 г. – СГС отказва да изпълни ЕЗА и приема да изпълни наказанието в България, като потвърждава МНО „Домашен арест“, взета на 21.12.2023 г.;
- 8.04.2024 г. – решение на СГС за признаване и изпълнение по реда на ЗПИИСАЛС по внесено от Швеция удостоверение по РР 2008/909/ПВР
- 26.07.2024 г. – решение на САС за отмяна на решението на СГС и връщане за разглеждане от тричленен състав по реда на чл. 457, ал. 2 и сл. НПК
- 5.12.2024 г. – определение на СГС, тричленен състав за признаване и изпълнение по реда на чл. 457, ал. 2 и сл. НПК
- 10.03.2025 г. – образуване на производство пред САС по жалба на защитника на RT срещу определението на СГС

ОТКАЗ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЕЗА

Чл. 40, ал. 1, т. 4 ЗЕЕЗА

ИЗПЪЛНЕНИЕ:

ЗПИИСАННЛСМВЛС
или

чл. 457, ал. 2 и сл. НПК?

Р. № 67/14.06.2021 г. по н. д. № 162/2021 г. на 3 Н. О. ВКС:

„Съгласно чл.25 от РР 2008/909/ПВР, чиито изисквания са въведени със ЗПИИСАННЛСМВЛС, разпоредбите на това рамково решение се прилагат *mutatis mutantis* без да се засягат разпоредбите на РР 2002/584/ПВР относно ЕЗА доколкото са съвместими с разпоредбите на същото РР, към изпълненията на наказания, в случаите, когато държава-членка се задължава да изпълни наказание съгласно чл.4, пар.6 от РР 2002/584/ПВР. ... Следователно с провеждането на производството за признаването и приемането за изпълнение на присъдата на / чужд съд/ по реда на чл.457 от НПК, вр. чл.44, ал.8 и сл. от ЗЕЕЗА не е допуснато процесуално нарушение.“

Р. № 8/05.01.2024 г. по н. д. № 1058/2023 г. 3 Н. О. ВКС:

„ Нужно е да се отбележи, че процедурата по чл. 44, ал. и от ЗЕЕЗА се явява диференцирана - тя намира приложение в случаите, когато българският съд откаже изпълнение на ЕЗА за предаване на български гражданин на молещата държава, и приеме той да изтърпи наложеното му в тази държава наказание в България. Затова и този закон се отнася към ЗПИИСАННЛСМВЛС като специален към общ, и в посочените хипотези винаги ще намери приложение производството по чл. 457, ал. 2-5 от НПК по препращане от разпоредбата на чл. 44, ал. и от ЗЕЕЗА.“

ОТКАЗ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЕЗА

Чл. 40, ал. 1, т. 4 ЗЕЕЗА

ИЗПЪЛНЕНИЕ:

ЗПИИСАННЛСМВЛС

или

чл. 457, ал. 2 и сл. НПК?

Р. № 335/10.06.2024 г. по н. д. № 383/2024 г. на 2 Н. О. ВКС:

„Когато става дума за конкуренция между двете производства – това по чл. 44, ал. 11 от ЗЕЕЗА вр. чл. 457 от НПК и по чл. 12 от ЗПИИСАННЛСМВЛС, следва да се съобрази изричната промяна на нормата на чл. 40, ал. 1, т. 4 от ЗЕЕЗА, въведена със ЗИДЗЕЕЗА, обнародвана в ДВ бр. 45 от 2019 г., в сила от 01.01.2020 г., според която в тези случаи следва да се приложи процедурата по чл. 29, ал. 2 от Закона за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни актове за налагане на наказание лишаване от свобода или на мерки, включващи лишаване от свобода. Следователно, налице е изрично и недвусмислено препращане към процедурата, уредена в ЗПИИСАННЛСМВЛС. Макар принципна разлика между производствата по чл. 44, ал. 11 от ЗЕЕЗА и по чл. 12 от ЗПИИСАННЛСМВЛС да няма, защото и в двете се решават въпросите за признаване на чуждата присъда и приемането ѝ за изпълнение с адаптирането ѝ, в случая е било необходимо да се приложи по-новият специален закон вместо по-стария. Налице е мълчалива отмяна на стария ред, по който се е извършвало сътрудничеството по наказателни дела между държавите членки. Независимо че двете производства решават идентични въпроси, новият закон предвижда по-облекчена процедура в сравнение с по-стария, има и разлика в състава на първоинстанционния съд, който решава делото.“

Р. № 540/1.11.2024 г. по н. д. № 740/2024 г. 2 Н. О. ВКС:

„С изменението и допълнението на чл. 40, ал. 1, т. 4 от ЗЕЕЗА в сила от 01.01.2020 г. се предвиди изричен нов ред, към който законодателят препраща – а именно към нормата на чл. 29, ал. 2 ЗПИИСАННЛСМВЛС, поради което е неоснователно възражението на И. Ф. Главния прокурор, че е следвало да се приложи производството по чл. 44, ал. 11 от ЗЕЕЗА вр. чл. 457 от НПК. Изправени сме пред изрично препращане, определящо реда, който се прилага в случая и той без съмнение е този по чл. 12 от ЗПИИСАННЛСМВЛС, защото нормите на ЗПИИСАННЛСМВЛС дерогират съответните разпоредби на ЗЕЕЗА.“

ДЕЛО

C-293/25

“Moguchev”

ЗАПИТВАНЕ НА АПЕЛАТИВЕН СЪД СОФИЯ:

„Трябва ли разпоредбите на чл. 8, пар. 1 и чл. 25 от РР 2008/909/ПВР на Съвета от 27 ноември 2008 година за прилагане на принципа за взаимно признаване към съдебни решения по наказателни дела, с които се налагат наказания лишаване от свобода или мерки, включващи лишаване от свобода, за целите на тяхното изпълнение в ЕС да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба и съдебна практика, според която сезиран с решение за налагане на наказание „лишаване от свобода“ и удостоверение по чл. 5, пар. 1 от същото РР национален съд може да приложи различна, предвидена във вътрешното право процедура за признаване и изпълнение на решението, от процедурата, предвидена във вътрешното право, с която е транспонирано същото РР, в случаите, когато удостоверението и решението са изпратени след постановен отказ от съд на същата държава да бъде изпълнена ЕЗА и е поето задължение да бъде изпълнено наказанието съгласно чл. 4, пар. 6 от РР № 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите-членки?“

АТАНАС СТ. АТАНАСОВ,

Апелативен съд София

тел. 0888 721 405

e-mail:

a.atanasov@nncc.justice.bg

atanas.atanasov@appellatecs.org

